

ANNES 16: L-INVOLVIMENT TAL-PARTIJET IKKONĊERNATI U TAĊ-ĊITTADINI RELATATI

Il-Konferenza dwar il-Futur tal-Ewropa saret f'April u f'Mejju 2022. Din ippermettiet lin-nies jikkondividu l-ideat tagħhom dwar dak li jistennew mill-Unjoni Ewropea u wasslet għal rapport finali li jikkonsisti f'49 proposta. Fir-rigward tal-ħela tal-ikel, il-proposta Nru 1 relatata mal-agrikoltura, il-produzzjoni tal-ikel, il-bijodiversità u l-ekosistemi, u t-tniġġis, tinkludi miżura li “tapplika l-prinċipji tal-ekonomija ċirkolari fl-agrikoltura u tippromwovi miżuri kontra l-ħela tal-ikel”.

Is-suġġett “it-tibdil fil-klima, l-ambjent”, il-proposta Nru 5 tikkonċerna l-konsum, l-imballaġġ u l-produzzjoni sostenibbli. L-oġġettiv ewlieni ta' din il-proposta huwa li tinbena ekonomija ċirkolari billi jiġu promossi prodotti u produzzjoni sostenibbli tal-UE u materjali aktar ċirkolari, awtonomi u inqas dipendenti fl-UE. Għal din ir-raġuni, il-proposta msemmija tinkludi, fost l-oħrajn, il-miżuri li ġejjin:

- Standards tal-produzzjoni aktar stretti u armonizzati fl-UE u sistema ta' tikkettar trasparenti għall-prodotti kollha mibjugħin fis-suq tal-UE fir-rigward tal-impronta tas-sostenibbiltà/ambjentali tagħhom, kif ukoll il-longevità, bl-użu ta' kodiċi QR u punteġġ ekoloġiku, jew il-Passaport Digitali tal-Prodotti.
- L-evitar ulterjuri tal-iskart billi jiġu stabbiliti miri ta' prevenzjoni u użu mill-ġdid u jiġu stabbiliti standards ta' kwalità għas-sistemi tas-separazzjoni tal-iskart.
- It-tnedija ta' pjattaforma ta' għarfien tal-UE dwar kif jiġi żgurat l-użu fit-tul u sostenibbli u kif għandhom “jisewwew” il-prodotti, inkluża l-informazzjoni disponibbli mill-assoċjazzjonijiet tal-konsumaturi.
- L-introduzzjoni ta' miżuri biex tiġi indirizzata l-obsolexxenza bikrija jew prematura (inkluż ippjanata), jiġu żgurati garanziji itwal, jiġi promoss id-dritt għat-tiswija, u jiġu żgurati d-disponibbiltà u l-aċċessibbiltà ta' spare parts kompatibbli.
- L-istabbiliment ta' suq tal-materja prima sekondarja, anke billi jitqiesu r-rekwiżiti għal perċentwali ta' kontenut riċiklat u billi jithegġeġ inqas użu ta' materjali primarji.
- L-implimentazzjoni rapida ta' strategija tat-tessuti sostenibbli ambizzjuża u l-istabbiliment ta' mekkaniżmu li jiżgura li l-konsumaturi jkunu konxji li l-prodott jissodisfa kriterji sostenibbli.
- It-teħid ta' azzjonijiet tal-UE li jippermettu u jincentivaw lill-konsumaturi biex jużaw il-prodotti aktar fit-tul.
- Standards tal-manifattura aktar stretti u kundizzjonijiet tax-xogħol ġusti tul il-produzzjoni u l-katina kollha tal-valur.

Bħala segwitu għall-Konferenza dwar il-futur tal-Ewropa, il-Kummissjoni ħabbret **“ġenerazzjoni ġdida” ta' panels taċ-ċittadini** biex jikkonsultaw lil ċittadini magħzula b'mod aleatorju qabel ċerti proposti ewlenin fil-livell Ewropew. Il-ħela tal-ikel intgħazlet fost l-ewwel tliet suġġetti (flimkien mad-dinjiet virtwali u l-mobilità tal-apprendiment) li għandhom jiġu indirizzati miċ-ċittadini, bil-panel jitlaqqa' għal tliet sessjonijiet, li saru bejn Diċembru 2022 u Frar 2023. Għalkemm il-Panel taċ-Ċittadini ma kienx parti mill-attivitajiet ta' konsultazzjoni organizzati għall-fini ta' din il-Valutazzjoni tal-Impatt, ir-rakkomandazzjonijiet taċ-ċittadini¹ se jappoġġaw il-ħidma tal-Kummissjoni relatata mal-

¹ Il-Kummissjoni Ewropea, European Citizens' Panel on Food Waste Final recommendations February 2023, [flw_eu-actions_fwrt_20230210_recom-cit_0.pdf](https://ec.europa.eu/food/food/waste/waste_actions_fwrt_20230210_recom-cit_0.pdf) (europa.eu).

prevenzjoni tal-ħela tal-ikel u ġew ikkunsidrati fit-tnejn tal-proposta leġislattiva li tistabbilixxi miri għat-tnaqqis tal-ħela tal-ikel fl-UE kollha. Huwa importanti li r-rakkomandazzjonijiet taċ-ċittadini jservu bħala gwida biex jgħinu lill-Istati Membri jilħqu l-miri tal-UE għat-tnaqqis tal-ħela tal-ikel.

1- Ir-Rapport taċ-Ċittadini mill-panel dwar il-hela tal-ikel taċ-Ċittadini tal-Kummissjoni Ewropea

B'segwitu għar-rakkomandazzjonijiet finali tal-Konferenza dwar il-Futur tal-Ewropa, fil-Komunikazzjoni tagħha “Naqilbu l-Viżjoni f'Azzjoni Konkreta” (tas-17 ta' Ġunju 2022), il-Kummissjoni impenjat ruħha li tippermetti lill-panels taċ-ċittadini jiddeliberaw u jagħmlu rakkomandazzjonijiet qabel ċerti proposti ewlenin.

L-ewwel waħda minn din **il-ġenerazzjoni ġdida ta' panels taċ-ċittadini** giet organizzata mid-Direttorat Ġenerali għas-Saħħa u s-Sikurezza Alimentari u d-Direttorat Ġenerali għall-Komunikazzjoni bejn is-16 ta' Diċembru 2022 u t-12 ta' Frar 2023 dwar it-**tnaqqis tal-hela tal-ikel**. Il-panel tlaqqa' fl-isfond tal-ħidma preparatorja għar-reviżjoni proposta tad-*Direttiva Qafas dwar l-Iskart (WFD)*² li għaliha l-Kummissjoni qieset il-fattibbiltà li tistabbilixxi miri legalment vinkolanti għat-tnaqqis tal-iskart tal-ikel li għandhom jintlaħqu mill-Istati Membri sal-2030.

I. Il-Panel

Il-panel kien **magħmul** minn 147 ċittadin magħżula b'mod aleatorju li jirriflettu d-diversità tal-UE f'termini ta' età, ġeneru, sfond soċjoekonomiku, edukazzjoni u ġeografija (nazzjonalità u residenza urbana/rurali). Iċ-ċittadini ltaqgħu għal 3 tmiem il-ġimgħa biex ifasslu rakkomandazzjonijiet dwar kif tista' tiżdied l-azzjoni biex titnaqqas il-hela tal-ikel fl-UE.

Dawn ġew **megħjuna** minn moderaturi u minn faċilitaturi professjonali, esperti tal-Kummissjoni u Kumitat tal-Għarfien li jinkludi esperti esterni.

Id-deliberazzjonijiet tal-panel iffukaw fuq l-għan ġenerali tal-proposta – li jiġi aċċellerat it-tnaqqis tal-hela tal-ikel fl-UE – u l-implimentazzjoni futura ta' tali leġiżlazzjoni tal-UE. Il-panel taċ-ċittadini kellu l-għan li jhars il-fehmiet taċ-ċittadini dwar l-azzjonijiet li għandhom jittiehdu mill-Istati Membri, mill-atturi fil-katina tal-provvista tal-ikel, miċ-ċittadini u minn partijiet ikkonċernati privati u pubbliċi oħra, sabiex jiżiedu l-isforzi biex titnaqqas il-hela tal-ikel u jintlaħqu l-miri futuri.

II. Rakkomandazzjonijiet

Fil-ħidma tagħhom biex jiżviluppaw ir-rakkomandazzjonijiet, iċ-ċittadini wrew **livell għoli ta' impenn u involviment**. Matul l-ewwel laqgħa tal-panel, iċ-ċittadini qajmu aktar minn 80 mistoqsija – ħafna jmorru lil hinn mis-suġġett tal-hela tal-ikel u jiffokaw fuq il-funzjonament tas-sistemi tal-ikel b'mod aktar ġenerali – li ġew indirizzati mill-esperti. Iċ-ċittadini riedu **jsaħħu l-vuċi u l-parteciġipazzjoni tagħhom fil-politika tal-ikel tal-UE** u talbu wkoll l-istabbiliment ta' fora lokali u nazzjonali dwar l-involviment taċ-ċittadini. Huma kienu interessati fil-passi li jmiss u modi kif ikomplu l-ħidma tagħhom dwar is-suġġett tal-hela tal-ikel, b'xi wħud jissuġġerixxu l-involviment aktar mill-qrib taċ-ċittadini fir-riċerka tal-UE dwar il-hela tal-ikel jew biex jiġu rappreżentati meta l-proposta leġiżlattiva tiġi diskussa fil-Parlament Ewropew. Huma esprimew ukoll ix-xewqa tagħhom li jagħtu **aktar vizibbiltà u kopertura lill-panel taċ-ċittadini** u laqgħu r-rwol tagħhom bħala **ambaxxaturi tal-prevenzjoni tal-hela tal-ikel** u aġenti ta' bidla fin-networks rispettivi tagħhom.

---

² Ir-reviżjoni proposta tad-Direttiva Qafas dwar l-Iskart tkopri kemm l-iskart tal-ikel kif ukoll dak tat-tessuti.

It-23 rakkomandazzjoni ta' dan il-panel – kif elenkati fl-anness – jieħdu **approċċ wiesa' tas-sistemi tal-ikel**, ifittxu li jinvolvu lill-atturi kollha u jsaħħu l-kollaborazzjoni fil-katina tal-provvista tal-ikel. Dan **l-approċċ komprensiv** huwa rifless ukoll fit-tliet suġġetti indirizzati mir-rakkomandazzjonijiet taċ-ċittadini: 1) Kooperazzjoni fil-katina tal-valur tal-ikel: mill-għalqa sal-platt; 2) Inizjattivi tan-negozji tal-ikel u 3) Appoġġ għat-tibdil fl-imġiba tal-konsumaturi.

Ir-rakkomandazzjonijiet taċ-ċittadini jassoċjaw it-tnaqqis tal-ħela tal-ikel ma' **katina tal-provvista tal-ikel ġusta u ekwa li tiżgura s-solidarjetà** (eż., l-appoġġ lill-produtturi lokali u l-indirizzar ta' prattiki kummerċjali ingusti li jistgħu jwasslu għall-ħela tal-ikel bħal kancellazzjonijiet ta' ordnijiet fl-aħħar minuta). Fid-dawl tal-isfidi dejjem jikbru għas-sigurtà tal-ikel, huma jirrakkomandaw mekkaniżmi li jiffaċilitaw ir-ridistribuzzjoni tal-ikel żejjed lil dawk fil-bżonn (eż. networks u soluzzjonijiet digitali li jlaqqgħu lid-donaturi tan-negozji tal-ikel mal-banek tal-ikel u l-organizzazzjonijiet tal-karità) u jappellaw għat-twessigh tad-definizzjoni tal-ħela tal-ikel biex tinkludi l-ikel li jithalla mhux maħsud u jithegġeg il-ħsad.

Ir-rakkomandazzjonijiet jafferaw mill-ġdid il-ħtieġa għal **approċċ ibbażat fuq l-evidenza** biex jiggraw l-prevenzjoni effettiva tal-ħela tal-ikel mill-atturi kollha, filwaqt li jenfasizzaw l-importanza tal-monitoraġġ. Huma jirrikonoxxu wkoll il-ħtieġa li l-UE tistabbilixxi **għan ġenerali** biex titnaqqas il-ħela tal-ikel, bl-Istati Membri jieħdu passi biex jiżguraw li jintlaħaq l-għan. **Ir-rwol tal-edukazzjoni** dwar l-ikel u, b'mod partikolari, il-ħela tal-ikel, huwa prominenti u jirċievi l-oġġla livell ta' approvazzjoni miċ-ċittadini. Iċ-ċittadini jappellaw għall-integrazzjoni tal-edukazzjoni dwar l-ikel fil-kurrikuli tal-iskejjel biex jgħinu fil-bini tal-fehim u l-apprezzament tal-valur tal-ikel minn età bikrija.

III. Passi li jmiss

Xi rakkomandazzjonijiet jirriflettu **l-ħidma li għaddejjja** tal-Kummissjoni Ewropea mal-Istati Membri u mal-partijiet ikkonċernati biex tiġi miġġielda l-ħela tal-ikel madwar l-UE, filwaqt li jikkonfermaw u jappoġġaw il-ħtieġa għal azzjoni fil-livell tal-UE f'dan il-qasam. Pereżempju, iċ-ċittadini jirrakkomandaw **il-kondiviżjoni ta' data u tal-aħjar prattiki** fil-prevenzjoni tal-ħela tal-ikel fost il-partijiet ikkonċernati rilevanti – li hija parti ewlenija mill-mandat tal-[EU Platform on Food Losses and Food Waste](#), stabbilita fl-2016. L-[EU Code of Conduct on Responsible Food Business and Marketing Practices](#), adottat mill-partijiet ikkonċernati fl-2021, jinkoraġġixxi **impenji konkreti min-negozji tal-ikel**. Il-linji gwida tal-UE biex tiġi ffaċilitata [d-donazzjoni tal-ikel³ jistgħu jappoġġaw l-implimentazzjoni ta' approċċi armonizzati mill-Istati Membri, kif issuġġerit miċ-ċittadini tal-UE.](#)

Iċ-ċittadini jitolbu wkoll azzjoni biex il-konsumaturi jiġu megħjunin jipprevjenu l-ħela tal-ikel, inklużi kampanji kemm nazzjonali kif ukoll madwar l-UE biex jinfurmaw dwar il-benefiċċji ekonomiċi u ambjentali relatati u jinvolvu l-operaturi tan-negozji tal-ikel. Bħala konsumaturi, iċ-ċittadini jridu appoġġ biex jieħdu d-deċiżjonijiet infurmati tagħhom stess dwar kif jikkunsmaw u jużaw l-ikel fir-rigward tad-dati “uża sa” u “uża qabel”. L-indirizzar tal-ħela tal-ikel għall-konsumatur huwa parti importanti mill-ħidma tal-Kummissjoni u – f'konformità mal-aspettattivi taċ-ċittadini – se jkompli jkun qasam ewlieni ta' azzjoni. Eżempju ewlieni ta' dan huwa l-[European Consumer Food Waste Forum⁴](#), li qed jaħdem biex isib soluzzjonijiet u jiżviluppa għodod biex jgħin fit-tnaqqis tal-ħela tal-ikel għall-konsumatur.

³ ĠU L 361, 25.10.2017, p. 1–29

⁴ Il-Kummissjoni Ewropea, Proġett tal-UE: [European Consumer Food Waste Forum](#), Ottubru 2021 - Lulju 2023.

Ir-rakkomandazzjonijiet taċ-ċittadini jindikaw **ukoll punti għal aktar kunsiderazzjoni**, bħat-teħid ta' miżuri biex tiġi pprojbita l-qerda ta' ikel sikur u żejded. Għalkemm diġà rifless fil-ġerarkija tal-iskart (minqax fil-leġiżlazzjoni Ewropea dwar l-iskart⁵), dan il-prinċipju jista' jiġi kkunsidrat ulterjorment fil-ħidma tal-Kummissjoni biex tistabbilixxi sistemi tal-ikel sostenibbli biex tiżgura li aktar ikel prodott jintuża għall-konsum mill-bniedem. Qasam ieħor ta' ħidma ulterjuri, enfasizzat fir-rakkomandazzjonijiet, huwa dak tar-riċerka dwar imballaġġ innovattiv u sostenibbli. Barra minn hekk, ir-rakkomandazzjonijiet **jiżvelaw ukoll xi oqsma għal azzjoni futura possibbli** mill-Kummissjoni, mill-Istati Membri u minn atturi oħra, bħall-ħtieġa li jittejbu s-sensibilizzazzjoni u l-involvement maċ-ċittadini madwar l-UE. Ħafna ċittadini ma kinux konxji tal-livell tal-ħela tal-ikel u tal-impatti negattivi relatati qabel l-involvement tagħhom fil-panels u lanqas tal-ħidma li għaddejja biex titnaqqas u tiġi evitata l-ħela tal-ikel imwettqa fl-Istati Membri rispettivi tagħhom, pereżempju, fil-kuntest tal-Jum Internazzjonali ta' Sensibilizzazzjoni dwar it-Telf u l-Ħela tal-Ikel. Il-Kummissjoni se tkompli taħdem mal-Istati Membri u mal-partijiet ikkonċernati biex tkompli tibni s-sensibilizzazzjoni u tappoġġa l-bidla fl-imġiba fir-rigward tal-ħela tal-ikel.

Fir-rigward tat-tfassil tal-politika tal-Kummissjoni Ewropea, **l-eżitu tal-panel taċ-ċittadini se jappoġġa l-ħidma ġenerali tal-Kummissjoni dwar il-ħela tal-ikel u se jservi ta' gwida biex jghin lill-Istati Membri jilhqu l-miri futuri**. Ir-rakkomandazzjonijiet jikkomplementaw il-valutazzjoni tal-impatt u l-konsultazzjoni pubblika mwettqa mill-Kummissjoni biex jiġi appoġġat l-istabbiliment ta' miri legalment vinkolanti għat-tnaqqis tal-ħela tal-ikel u dawn ġew ikkunsidrati fit-tnejja ta' din l-inizjattiva. Barra minn hekk, ir-rakkomandazzjonijiet taċ-ċittadini se jiġu kondiviżi u diskussi mal-Pjattaforma tal-UE dwar it-Telf u l-Ħela tal-Ikel, li tlaqqa' flimkien lill-Istati Membri u lill-partijiet ikkonċernati, sabiex ikunu jistgħu jikkunsidrawhom fil-programmi tagħhom għall-prevenzjoni tal-ħela tal-ikel. Iċ-ċittadini se jinżammu infurmati dwar l-iżviluppi ewlenin tal-UE fil-prevenzjoni tal-ħela tal-ikel, bħall-adozzjoni tal-proposta leġiżlattiva.

"Kienet xi ħaġa inkredibbli li nikkooperaw ma' nies minn madwar l-UE kollha u naraw li l-maġġoranza vasta hija interessata u qed tipprova ssib l-aħjar mod biex ittejjeb is-sitwazzjoni tal-ħela tal-ikel."

Lucie, 40, ir-Repubblika Ċeka

---

⁵ ĠU L 150, 14.6.2018, p. 109-140

RAKKOMANDEZZJONIJIET FINALI TAL-PANEL DWAR IL-ĦELA TAL-IKEL TAČ-ĊITTADINI EWROPEJ

Nru.	Titolu tar-rakkomandazzjoni	Favur	Kontra	Astensjonijiet
1	Aktar ma l-konsumatur ikun qrib il-bidwi, aktar ikun kuntent: Inqas ħela, aktar sostenibbiltà	120	15	5
2	Togħmiet lokali: L-appoġġ pubbliku u privat għall-biedja lokali biex titnaqqas il-ħela tal-ikel	119	9	12
3	Ikkondividi, taħlix!	93	31	16
4	Il-kondiviżjoni tad- <i>data</i> u l-aħjar prattiki madwar l-Ewropa	97	27	16
5	Il-ġbir tad- <i>data</i> tul il-katina tal-provvista tal-ikel	101	28	11
6	Il-vuċi tač-ċittadini hija importanti: Il-partecipazzjoni tač-ċittadini fil-politika Ewropea dwar l-ikel	91	37	12
7	Maqtuġh frisk: Il-valur tal-ikel staġunali	103	26	11
8	Network tal-iskambju tal-ikel fl-UE kollha	84	41	14
9	Xiri ppjanat u ridistribuzzjoni	85	38	16
10	Ir-ristoranti jappoġġaw il-kunċett “gawdi mingħajr ma’ taħli”	113	17	9
11	Il-ħela kollha għandha piż	73	48	18
12	Sistema ta’ rapportar obbligatorju għat-trasparenza abbinata ma’ penali u premijijiet	68	56	15
13	Legiżlazzjoni għall-UE kollha dwar il-qerda tal-prodotti tal-ikel mhux mibjugħin - approċċ ta’ apprendiment bejn il-pari madwar l-Istati Membri	109	20	10
14	It-trasparenza dwar il-ħela tal-ikel għall-viżibbiltà u l-azzjoni	102	22	15
15	L-innovazzjoni fl-imballaġġ u l-użu tal-imballaġġ meta jkun meħtieġ	116	18	5
16	It-twessigh tad-definizzjoni ta’ ħela tal-ikel sabiex jiġi salvat ikel mhux maħsud	110	19	10
17	L-inkoraġġiment tal-adulti biex l-azzjoni dwar il-ħela tal-ikel tingħata prijorità	113	20	6
18	Is-sensibilizzazzjoni dwar in-nutrizzjoni u l-ikel sostenibbli fl-iskejjel primarji u sekondarji	123	9	7
19	Il-promozzjoni u l-appoġġ ta’ applikazzjonijiet u pjattaformi għall-kondiviżjoni tal-ikel li jlaqqgħu lill-konsumaturi ma’ xulxin	97	25	17
20	Taħlix l-ikel, iffirka l-flus: Kampanja Ewropea kontra l-ħela tal-ikel f’kooperazzjoni mal-bejjieġha tal-ikel bl-imnut imqassma fuq 4 tmien-il ġimgħa fis-sena	98	31	10
21	“Inwaqqfu l-ħela tal-ikel”: Ġimgħa ta’ sensibilizzazzjoni dwar il-ħela tal-ikel fl-iskejjel	116	16	7
22	Li l-konsumaturi jingħataw l-ġhodod biex ikunu konxji u indipendenti mill-impatt tagħhom fuq il-ħela tal-ikel u biex jifhmu kif jipproċessaw, jippreservaw u jużaw mill-ġdid prodott qabel u wara l-iskadenza tiegħu. (id- <i>data</i> “uża sa” hija <i>data</i> ta’ sikurezza li warajha prodott ma għandux jiġi kkunsmat; “l-aħjar qabel” tindika d- <i>data</i> sa meta prodott iżomm il-kwalità ottimali tiegħu)	108	26	5
23	L-implimentazzjoni ta’ prattiki standardizzati fil-livell tal-bejgħ bl-imnut meta jiġu promossi lill-konsumaturi prodotti qrib id- <i>data</i> ta’ skadenza.	109	18	12

Rakkomandazzjonijiet (test shih) kif ifformulat mill-partecipanti tal-panel dwar il-ħela tal-ikel taċ-ċittadini tal-Kummissjoni Ewropea

BLOKKA TEMATIKA I - KOOPERAZZJONI FIL-KATINA TAL-VALUR TAL-IKEL: MILL-GHALQA SAL-PLATT

RAKKOMANDAZZJONI 1

Aktar ma l-konsumatur ikun qrib il-bidwi, aktar ikun kuntent: Inqas ħela, aktar sostenibbiltà

Nirakkomandaw li l-UE tkompli l-ħidma tagħha b'politiki u b'inizjattivi biex tappoġġa lill-produtturi fuq skala żgħira fil-kummerċ tagħhom mal-bejjiegħa bl-imnut u mas-supermarkets. Bejjiegħa bl-imnut/proċessuri kbar għandhom vantaġġ ċar fis-saħħa f'din ir-relazzjoni, u spiss imexxu l-kummerċ favur tagħhom, li xi drabi jirriżulta fil-ħela tal-ikel.

Tliet aspetti jeħtieġu attenzjoni speċifika:

- 1) L-UE u l-Istati Membri tagħha għandhom ihegġu lill-bejjiegħa bl-imnut u lis-supermarkets biex dejjem jixtru mingħand l-eqreb produttur possibbli. Barra minn hekk, huma għandhom jinvestigaw u jiżviluppaw incentivi li jimmotivaw lill-bejjiegħa bl-imnut biex isegwu dawn ir-rakkomandazzjonijiet.
- 2) L-UE jeħtieġ li timmonitorja u tittraċċa l-projbizzjoni ta' kancellazzjonijiet tal-aħħar minuta mill-2019 u tkun lesta li tintervjeni jekk ma tiġix segwita.
- 3) L-UE jeħtieġ li tkompli taħdem ma' politiki dwar ikel ikrah/b'forma ħażina u jeħtieġ li tinvestiga ulterjorment il-konsegwenzi fir-rigward tal-ħela tal-ikel meta prodotti bħal dawn jiġu miċħuda.

Raġuni/gustifikazzjoni

L-appoġġ lill-produtturi fuq skala żgħira u l-bejgħ tagħhom fil-qrib għandu potenzjal għoli li jnaqqas il-ħela tal-ikel b'diversi modi, kemm tul il-katina tal-valur kif ukoll fl-unitajiet domestiċi:

- Meta t-trasport tal-ikel ikun twil u s-supermarkets jippruvaw ikunu kosteffiċjenti billi jżidu l-volumi, x'aktarx li jkun hemm ħela tal-ikel.
- Il-produtturi lokali jistgħu jkunu aktar adattabbli u jirrispondu aktar malajr għall-bidliet fid-domanda, li jista' jnaqqas il-ħela.
- L-ikel minn produtturi fil-qrib spiss ikun ta' kwalità ogħla u jservi aktar, u dan jista' jirriżulta f'inqas skart fl-unitajiet domestiċi.
- L-ikel li bħalissa jintrema minħabba l-forma ħażina tiegħu jista' jiġi evitat.
- Il-ħela tal-ikel minħabba kancellazzjonijiet tal-aħħar minuta tista' tiġi evitata jekk ikun hemm fis-seħħ regolamenti u oqfsa aktar komprensivi li jappoġġaw lill-

produtturi ż-żgħar.

Noti addizzjonali

Influenza pożittiva fuq is-sigurtà u s-saħħa tal-ikel.

Enfasi fuq l-importanza li din ir-rakkomandazzjoni tiġi kkombinata ma' inizjattivi oħrajn li jiffukaw fuq l-imġiba tal-konsumatur, is-sensibilizzazzjoni tal-pubbliku u l-edukazzjoni biex tissaħħaħ il-kooperazzjoni bejn il-partijiet ikkonċernati u jittejjeb il-fehim ġenerali tal-ħela tal-ikel u r-relazzjoni tagħha mal-produzzjoni lokali tal-ikel.

Sfidi:

- Kompromess mal-prinċipju tal-UE dwar il-kummerċ ħieles u s-suq ħieles, għalhekk tista' tiġi opposta minn korporazzjonijiet/bejjiegħa bl-imnut kbar u minn gruppi ta' lobbisti.
- Huwa importanti li jiġi kkunsidrat u diskuss dak li huwa "lokali" u dak li huwa "katina tal-provvista qasira" meta ssir ħidma ulterjuri b'din ir-rakkomandazzjoni, peress li ma hemm l-ebda definizzjoni komuni għal dan fil-livell tal-UE.
- L-istaġunalità tal-prodotti u d-domanda tal-konsumaturi jistgħu jikkontestaw provvista potenzjalment limitata minħabba l-enfasi fuq l-ikel minn katina tal-ikel qasira.

RAKKOMANDAZZJONI 2

Togħmiet lokali: L-appoġġ pubbliku u privat għall-biedja lokali biex titnaqqas il-ħela tal-ikel

Nirakkomandaw lill-awtoritajiet lokali u reġjonali biex jappoġġaw lill-bdiewa lokali b'soluzzjonijiet u b'inizjattivi prattici mmirati lejn it-tnaqqis tal-ħela tal-ikel. L-għan huwa li l-partijiet ikkonċernati jiġu mhegġa jikkooperaw aktar mill-qrib biex imexxu dawn l-inizjattivi u b'hekk joħolqu sistema alimentari sostenibbli li tkun ta' benefiċċju kemm għall-bdiewa kif ukoll għall-konsumaturi.

Huma ssuġġeriti diversi inizjattivi biex jinbdeu mill-awtoritajiet lokali:

- 1) Eżenzjonijiet mit-taxxa u sussidji għal bdiewa fuq skala żgħira.
- 2) Appoġġ lill-bdiewa lokali biex isibu swieq godda fejn jistgħu jiġu protetti minn relazzjonijiet ta' poter ingusti mal-bejjiegħa bl-imnut, pereżempju billi jiġu allokatu spazji pubbliċi għall-bejgħ.
- 3) Inkoraġġiment ta' proċessi u inizjattivi inklużivi mal-partijiet ikkonċernati tal-katina tal-valur għall-ħidma relatata mal-ħela tal-ikel, pereżempju billi jiġi promoss l-użu ta' "apps tal-ħela tal-ikel" f'belt.
- 4) Appoġġ lill-assoċjazzjonijiet u lil atturi oħrajn li qed jappoġġaw lill-bdiewa lokali fi

kwistjonijiet ta' hela tal-ikel, bħal banek tal-ikel.

Raġuni/gustifikazzjoni

L-appoġġ lill-produtturi fuq skala żgħira u l-bejgħ tagħhom fil-qrib għandu potenzjal għoli li jnaqqas il-ħela tal-ikel b'diversi modi, kemm tul il-katina tal-valur kif ukoll fl-unitajiet domestiċi:

- Meta t-trasport tal-ikel ikun twil u s-supermarkets jippruvaw ikunu kosteffiċjenti billi jżidu l-volumi, x'aktarx li jkun hemm ħela tal-ikel.
- Il-produtturi lokali jistgħu jirrispondu aktar malajr għall-bidliet fid-domanda, u jkunu aktar adattabbli għall-bidliet, li jistgħu jnaqqsu l-ħela.
- L-ikel mill-produtturi lokali spiss ikun ta' kwalità oghla u jservi aktar, li jfisser li t-tqassir tal-katina tal-valur inaqqas il-ħela kemm fil-livell tat-trasport kif ukoll f'dak ta' unità domestika.

Noti addizzjonali

- Enfasi fuq l-importanza li din ir-rakkomandazzjoni tiġi kkombinata ma' inizjattivi oħrajn li jiffukaw fuq l-imġiba tal-konsumatur, is-sensibilizzazzjoni tal-pubbliku u l-edukazzjoni biex tissaħħaħ il-kooperazzjoni bejn il-partijiet ikkonċernati u jittejjeb il-fehim ġenerali tal-ħela tal-ikel u r-relazzjoni tagħha mal-produzzjoni lokali tal-ikel.

Sfidi ewlenin

- Ambitu kbir u kumplessità tar-rakkomandazzjoni. Biex jiġu analizzati u implimentati ħafna mill-inizjattivi ssuġġeriti se jieħu ż-żmien, u se jkun hemm bżonn ta' sistemi ta' monitoraġġ solidi.
- Kompromess mal-prinċipju tal-UE dwar il-kummerċ ħieles u s-suq ħieles li jista' jikkontesta l-inizjattiva u l-aċċettazzjoni tagħha minn partijiet ikkonċernati differenti.

RAKKOMANDEZZJONI 3

Ikkondividi, tahlix!

Nirrakkomandaw li l-banek tal-ikel, u r-ridistributori b'mod ġenerali, għandhom jiġu appoġġati finanzjarjament f'livell bażiku mill-gvernijiet permezz ta' skema strutturali komuni madwar l-Ewropa, minflok ma jaħdmu primarjament b'donazzjonijiet privati (izda mhux 100 % iffinanzjati, biex ma jsirux negozju). Nirrakkomandaw ukoll pjattaforma li tgħaqqad id-diversi applikazzjonijiet eżistenti li jlaqqgħu lill-bejjiegħa bl-imnut mal-banek tal-ikel. Il-pjattaforma għandha tkun faċli għall-utent, effiċjenti, u ġestita ċentralment. Aħna nirrakkomandaw ukoll li l-ikel li jiġi rridistribwit (mogħti jew mibjugħ bi prezz aktar baxx) mill-bejjiegħa bl-imnut lill-banek tal-ikel jingħata f'ħin tajjeb u f'kundizzjoni tajba, preferibbilment bejn 3 u 5 ijiem qabel ma jehżien (aktar milli l-linja gwida kurrenti ta' 48 siegħa). L-inċentiv biex isir dan jista' jkun tnaqqis fit-taxxa għall-bejjiegħa bl-imnut, li tonqos aktar ma toqrob ir-ridistribuzzjoni għad-data ta' skadenza tal-prodotti. Huma jridu jagħtu ammont minimu ta' ikel biex ikunu eliġibbli għal dan it-tnaqqis.

Raġuni/ġustifikazzjoni

Peress li l-ħela tal-ikel ma tistax tiġi evitata kompletament fis-sistema kurrenti, tal-anqas għandna naħdmu biex insalvaw l-ikel li jinħela. F'dan il-kuntest, għandna nużaw l-għodod kollha diġà disponibbli (banek tal-ikel, applikazzjonijiet, assoċjazzjonijiet rilevanti, inizjattivi, eċċ.)

Noti addizzjonali

Sfida hija kif tista' tissaħħaħ il-kapaċità tal-banek tal-ikel mingħajr ma dawn jinbidlu f'industrija tan-negozju (għaliex minflok nixtiequ nimmanigġaw il-ħela tal-ikel upstream).

RAKKOMANDAZZJONI 4

Il-kondiviżjoni tad-*data* u l-aħjar Prattiki madwar l-Ewropa

Nirrakkomandaw li l-gvernijiet f'kull pajjiż jikkondividu d-*data* u l-aħjar Prattiki tagħhom dwar azzjonijiet biex jimmiraw il-passi kollha tal-katina tal-ħela tal-ikel, mill-produtturi sal-konsumaturi, mal-pjattaforma tal-Kummissjoni Ewropea għall-ħela tal-ikel ([EU Platform on Food Losses and Food Waste](#)). Imbagħad, din l-informazzjoni tiġi ġestita u analizzata minn kumitat speċjali ta' riċerkaturi tal-UE li jaħdem biex jippromwovi l-Prattiki tajbin u jagħmilhom aċċessibbli faċilment. Id-*data* dwar il-Prattiki tajbin għandha tiġi kkatégorizzata skont it-tipi ta' produzzjoni u t-tipi ta' konsum. Barra minn hekk, irridu nippromwovu network ta' bliet/regjuni li jaċċessaw id-*data* u jużaw il-Prattiki li jaħdmu l-aħjar għalihom, abbażi ta' xejriet simili ta' konsum u produzzjoni. In-network huwa stabbilit biex dawn il-lokalitajiet jitgħallmu minn xulxin abbażi ta' dawn is-similaritajiet. Il-kunċett ta' "bliet tewmin" jista' jiġi applikat għal dan il-għan: bliet bi kwistjonijiet simili dwar il-ħela tal-ikel li jaħdmu flimkien biex isolvuhom.

Raġuni/ġustifikazzjoni

L-aħjar Prattiki jistgħu jiġu kondiviżi b'mod aktar effiċjenti u konsistenti. Barra minn hekk, dan juża kemm il-Pjattaforma tal-UE dwar it-Telf u l-Ħela tal-Ikel, il-Eurocities u l-kunċett ta' "bliet tewmin". Irridu nagħtu s-setgħa lill-kollaborazzjoni tal-bliet u r-regjuni madwar l-Ewropa.

Noti addizzjonali

RAKKOMANDAZZJONI 5

Il-ġbir tad-*data* tul il-katina tal-provvista tal-ikel

Nirrakkomandaw li d-*data* dwar kif, fejn, min, għaliex, u meta sseħħ il-ħela tal-ikel tul il-katina tal-provvista tal-ikel tingabar minn korp tal-UE jew minn aġenziji jew minn istituzzjonijiet ta' riċerka oħrajn. Dan jista' jkun permezz ta':

- 1) L-imġiba individwali tal-konsumatur permezz tal-kejl bl-applikazzjoni.
- 2) Il-ġbir ta' *data* wiċċ imb wiċċ, permezz tal-istħarriġ tal-Ewrobarometru.
- 3) Stharriġ mibgħut lill-iskejjel u lil organizzazzjonijiet edukattivi oħrajn. Jista' jkun qabel/wara intervent fl-iskejjel immirat lejn il-ħela tal-ikel.
- 4) L-użu ta' ċittadini tal-panel taċ-ċittadini bħala koorti rappreżentattiv għal finijiet ta' riċerka.
- 5) L-istudju tal-ikel dwar l-imġiba tal-konsumatur jista' jkun studju ta' intervent. Ispirazzjoni mill-pannelli tal-iskennjar tal-konsumaturi ta' BE/NE.
- 6) L-użu ta' miżuri vvalidati xjentifikament mill-universitajiet.
- 7) Studji ta' osservazzjoni – li jistudjaw speċifikament l-ammonti attwali ta' ħela billi jintużaw il-proċessi eżistenti tal-immaniġġar tal-ħela tal-ibliet u tal-municipalitajiet.
- 8) Il-ġbir u t-tqabbil ta' fatturi mill-interazzjonijiet bejn is-supermarkets u l-bdiewa.
- 9) L-istandardizzazzjoni tal-formoli għar-rapportar tal-ħela.

Raġuni/gustifikazzjoni

Nirakkomandaw dan għaliex jekk inkunu nafu fejn, meta, u għaliex qed naħlu l-ikel, nistgħu nniedu kampanji ta' sensibilizzazzjoni aktar immirati, u nipprovdu għarfien dettaljat dwar fejn jista' jkollna l-akbar impatt fuq it-tnaqqis tal-ħela tal-ikel. Il-grupp tagħna jemmen li permezz tal-ġbir ta' *data* aktar akkurata dwar fejn jinħela eżattament l-ikel fil-katina alimentari, imbagħad inkunu nistgħu nindirizzaw is-soluzzjonijiet tagħna għall-ħela tal-ikel b' mod aktar effettiv. Il-metodoloġija komuni kurrenti għall-ġbir tad-*data* tal-UE dwar il-ħela tal-ikel (kif definita mid-Deċiżjoni Delegata tal-Kummissjoni (UE) 2019/1597) tiffoka fuq il-kejl tal-ammont ta' ħela, filwaqt li l-għan tal-proposta tagħna huwa li tingabar *data* aktar dettaljata dwar il-min, il-meta u l-fejn tal-ħela tal-ikel. Dawn il-proġetti/inizjattivi addizzjonali għall-ġbir tad-*data* jistgħu jintużaw biex jissupplimentaw id-*data* kwantitattiva miġbura fir-rapportar annwali l-ġdid mill-Istati Membri. Dawn jipprovdu *data* aktar speċifika dwar "xiex, kif, min, meta u fejn" tal-ħela tal-ikel.

Noti addizzjonali

Noti dwar id-*data* li nixtiequ li tingabar: Għandna niġbru *data* dwar "xiex, kif, min, meta u fejn" tal-ħela tal-ikel. **Xiex/Meta:** X'ikel qed naħlu u f'liema ċirkostanzi? In-nies x'qed tarmi eżattament - kemm-il gramma tithalla fil-platt? *Data* dwar kemm nixtru vs. kemm narmu. **Kif:** Kif jinħela - jintrema? Huwa msajjar tard wisq/ħżien/skada? Xtrajna wisq? Jistgħu jiġu kkunsidrati wkoll differenzi kulturali. **Min:** Min fil-katina tal-provvista jaħli l-ikel - id-distributuri, il-konsumaturi, eċċ? Fil-livell tal-konsumatur, hemm disaggregazzjoni ta' liema konsumaturi qed jaħlu l-aktar ikel - dan jista' jkun marbut mal-età jew mal-pajjiż? (Nota: in-nies se jkunu jridu jipprovdu din id-*data*?).

Relatata mal-punt 5): L-isem tal-kumpanija li qed niehdu ispirazzjoni minnha hi Growth for Knowledge/GFK.

Il-grupp jemmen li r-rispett tal-privatezza u tad-*data* personali taċ-ċittadini Ewropej huwa importanti ħafna. Kwalunkwe studju mwettaq abbażi tar-rakkomandazzjoni tagħna għandu jirrispetta dan.

RAKKOMANDEZZJONI 6

Il-vuċi taċ-ċittadini hija importanti: Il-parteciġazzjoni taċ-ċittadini fil-politika Ewropea dwar l-ikel

Filwaqt li nibnu fuq il-Konferenza dwar il-Futur tal-Ewropa u l-Panel kurrenti dwar il-ħela tal-Ikel taċ-ċittadini tal-UE, nirakkomandaw l-istabbiliment ta' fora ta' involviment taċ-ċittadini lokali u nazzjonali. Dawn il-fora jingħataw il-kompitu li jsegwu, jimmonitorjaw u joffru pariri dwar l-istrateġiji nazzjonali għall-implimentazzjoni tad-direttivi tal-UE dwar it-tnaqqis tal-ħela tal-ikel mill-perspettiva taċ-ċittadini. Nirakkomandaw ukoll li l-Pjattaforma tal-UE dwar il-ħela tal-Ikel għandha tinkludi r-rappreżentanza u l-involvement taċ-ċittadini li jikkoordinaw l-iskambji bejn il-fora ta' involviment. Kemm fil-livell nazzjonali kif ukoll f'dak tal-UE, il-fora għandhom joffru pjattaforma għall-kondiviżjoni tal-informazzjoni u għall-apprendiment reċiproku bejn iċ-ċittadini/il-konsumaturi, il-partijiet ikkonċernati, u dawk li jfasslu l-politika.

Raġuni/ġustifikazzjoni

Aħna noffru din ir-rakkomandazzjoni minħabba li huwa importanti li tingħata vuċi liċ-ċittadini, li jiġi żgurat proċess ġust u trasparenti, u li ċ-ċittadini u dawk li jieħdu d-deċiżjonijiet jithallew jikkoordinaw u jitgħallmu minn xulxin. Iċ-ċittadini huma esperti ta' ħajjithom stess, u l-perspettivi tagħhom iridu jiġu kkunsidrati fil-livell lokali, nazzjonali u tal-UE.

Noti addizzjonali**RAKKOMANDEZZJONI 7****Maqtugħ frisk: Il-valur tal-ikel staġunali**

Nirrakkomandaw bidla fid-drawwiet tal-konsumatur billi ninfurmaw lill-konsumaturi dwar il-valur tal-ikel staġunali. Dan għandu jsir permezz ta' sinjali ċari fi hwienet li jippermettu lill-konsumaturi jidentifikaw b'mod ċar il-prodotti staġunali. L-informazzjoni dwar l-istaġunalità għandha tiġi kkomunikata wkoll lil udjenza wiesgħa permezz ta' kampanji ta' informazzjoni pubblika. L-għoti ta' informazzjoni lill-konsumaturi permezz ta' sinjali fuq l-ixkafef u kampanji jista' jagħti inċentiv lill-produtturi biex ikabbru l-prodotti staġunali. Aħna nirrakkomandaw ukoll il-produzzjoni ta' *data* aħjar dwar l-aktar metodi effettivi għall-inċentivar tal-produzzjoni tal-prodotti staġunali u l-limitazzjoni tal-importazzjoni ta' ikel mhux staġunali ta' kwalità baxxa.

Raġuni/ġustifikazzjoni

Aħna nipproponu din ir-rakkomandazzjoni minħabba li l-ikel mhux staġunali spiss jiġi importat u/jew ikun ta' kwalità aghar mill-ikel staġunali. Il-prodotti ta' kwalità oghla jistgħu jhallu impatt fuq l-imġiba tal-konsumatur, peress li għandna t-tendenza li nivvalutaw aktar l-ikel ta' kwalità oghla, u b'hekk naħlu inqas.

Noti addizzjonali**BLOKKA TEMATIKA II - INIZJATTIVI FIN-NEGOZJU TAL-IKEL****RAKKOMANDEZZJONI 8**

Network tal-iskambju tal-ikel fl-UE kollha

Nirrakkomandaw li d-distributuri ewlenin jiġu konnessi direttament permezz ta' registru fuq sit web tal-UE kollha li jippermetti l-iskambju ta' ikel li se jiskadi dalwaqt jew żejjed. Il-paġna web tipprevjeni l-ħela tal-ikel billi tippermetti komunikazzjoni bejn il-livelli (ara hawn taħt) u l-unità settorjali li jmiss fil-katina tal-provvista. In-negozji jistgħu jirreġistraw u joffru jew jixtru ikel żejjed bi prezz aktar baxx. Ikun hemm tliet livelli:

1. L-ewwel livell ikun jikkonsisti minn produtturi, bdiewa u distributuri.
2. It-tieni livell jinkorpora s-supermarkets, il-banek tal-ikel u l-kċejjen komunitarji.
3. It-tielet livell jinkludi l-konsumaturi u l-unitajiet domestiċi.

Raġuni/gustifikazzjoni

Iċ-ċittadini ma pprovdewx raġunament.

Noti addizzjonali

RAKKOMANDAZZJONI 9

Xiri ppjanat u ridistribuzzjoni

Nirrakkomandaw l-iżvilupp ta' qafas legali biex tiġi armonizzata l-leġiżlazzjoni tal-Istati Membri dwar il-prattiki għall-katina tal-provvista kollha fir-rigward tar-ridistribuzzjoni ta' ikel żejjed u li se jiskadi dalwaqt, filwaqt li jitqiesu r-regolamenti dwar is-sikurezza u t-tbassir tad-*data*. Ix-xiri għandu jiġi aġġustat għal dak li se jinbiegħ. Is-supermarkets u l-fornituri jistgħu jiġu incentivati b'benefiċċji (pereżempju, permezz ta' tnaqqis fit-taxxa) għall-bejgħ bi prezz aktar baxx jew għall-għoti ta' donazzjoni.

Raġuni/gustifikazzjoni

Iċ-ċittadini ma pprovdewx raġunament.

Noti addizzjonali

RAKKOMANDAZZJONI 10

Ir-ristoranti jappoġġaw il-kuncett "gawdi minghajr ma' tahli"

Nirrakkomandaw lill-istituzzjonijiet Ewropej il-pjan li ġej biex titnaqqas il-ħela tal-ikel fir-ristoranti. Ladarba jiġu ssodisfati ċerti kriterji ta' kwalità (bħal dawk deskritti hawn taħt u xi oħrajn), it-tipi kollha ta' ristoranti għandhom jithallem juru logo (li huwa armonizzat madwar l-UE). Il-logo jirreklama l-possibbiltà li l-ikel li ma jittikilx jittiehed id-dar u l-wejters għandhom jipprovdu kontenituri għall-ikel biex l-ikel jittiehed id-dar. Dawk ir-ristoranti li jimplementaw il-pjan tal-logo jiktbu fuq il-menus tagħhom test addizzjonali li jiddikjara "il-fdalijiet tal-ikel tista' teħodhom id-dar". Jekk ikun għad fadal ikel imsajjar lest, dan għandu jiġi offrut lill-impjegati. Jekk ikun hemm fdalijiet ta' ikel mhux proċessat mill-kċina, dawn għandhom jiġu offruti lill-Banek tal-Ikel/lil istituzzjonijiet oħrajn tal-karità.

Jekk l-ikel ma jkunx tajjeb għall-ikel, dan għandu jintuza għall-produzzjoni tal-enerġija rinnovabbli. Sabiex ir-ristoranti jiġu mhegġa jissodisfaw dawn il-kriterji ta' kwalità (jew kriterji ta' kwalità oħrajn), għandu jingħata appoġġ finanzjarju lir-ristoranti biex iwettqu dan il-pjan. Eżenzjoni mit-taxxa tista' sservi bħala inċentiv finanzjarju u tista' tingħata għajjnha addizzjonali. Peress li l-fdalijiet tal-ikel mill-kċejjen jistgħu jintiżnu jew jitkejlu, dawn jistgħu jiġu mmonitorjati u kkunsidrati għattnaqqs tat-taxxa.

Raġuni/gustifikazzjoni

Nirrakkomandaw dan minħabba li jnaqqas il-ħela tal-ikel li ġejja mir-ristoranti u jnaqqas b'mod sinifikanti l-effett ta' mistħija li jista' jkun hemm meta klijenti jitolbu jieħdu magħhom il-fdalijiet tal-ikel. Jekk ir-ristoranti jaġixxu bħala mudelli, l-unitajiet domestiċi privati se jiġu mhegġa jnaqqsu wkoll il-ħela tal-ikel.

Noti addizzjonali

RAKKOMANDAZZJONI 11

Il-ħela kollha għandha piż

Nirrakkomandaw li l-organizzazzjonijiet inkarigati mill-ġestjoni tal-iskart ikunu obbligati jiżnu jew ikejlu l-iskart organiku. Fuq medda qasira ta' żmien, il-pjan għandu jiffoka fuq l-istituzzjonijiet pubbliċi (eż. l-iskejjel u l-isptarijiet), viċinati jew distretti shaħ, u fit-tul, għandu jinkludi wkoll unitajiet domestiċi privati. Ir-rappreżentanti ta' dawn l-istituzzjonijiet/distretti u, fi stadju aktar tard, l-unitajiet domestiċi privati għandhom jirċievu regolarment rapporti u tqabbil ma' perjodi preċedenti u tqabbil ma' entitajiet oħrajn. Dan iwassal għal aktar sensibilizzazzjoni u huwa inċentiv biex titnaqqas il-ħela tal-ikel. Dan ma għandux għalfejn jitkejjel bl-istess mod fil-pajjiżi kollha, huwa biżżejjed jekk ikun komparabbli f'pajjiż rispettiv.

Raġuni/gustifikazzjoni

Nirrakkomandaw dan minħabba li dan iżid is-sensibilizzazzjoni fost il-konsumaturi. Dan iservi wkoll bħala inċentiv biex tittejjeb u titnaqqas il-ħela tal-ikel. Ir-riżultati tar-rakkomandazzjoni jistgħu jitkejlu fuq medda qasira u twila ta' żmien, u jipprovdu xi

motivazzjoni biex titnaqqas il-ħela tal-ikel.

Noti addizzjonali

RAKKOMANDAZZJONI 12

Sistema ta' rapportar obligatorju għat-trasparenza abbinata ma' penali u premjijiet

Nirrakkomandaw li tiġi stabbilita sistema ta' rapportar (simili b'mod partikolari għaċ-ċertifikazzjoni tal-ISO) biex jiġu stabbiliti standards speċifiċi fil-katina tal-valur kollha inklużi l-produtturi, il-manifatturi, il-bejjiegħa bl-imnut, is-supermarkets, ir-ristoranti, u l-lukandi. Din għandha tiddistingwi bejn intrapriżi kbar u żgħar/ta' daqs medju (SMEs) abbażi ta' kategoriji eżistenti biex jiġu kklassifikati d-daqsijiet tal-kumpaniji. Għandu jkun hemm penali jekk l-istandards jinkisru u premjijiet jekk il-kumpaniji jmorru aħjar. Għandu jkun hemm sistema ta' multi relattivi proporzjonali għall-gravità tar-reat u d-daqs tal-kumpanija. Il-premjijiet għandhom ikunu bbażati primarjament fuq sistema ta' tikketti, pereżempju, gradi ABC, jew incentivi potenzjalment finanzjarji, speċjalment għall-SMEs. Awdituri indipendenti u esterni jridu jingħataw il-kompitu li jirrapportaw, mhux il-kumpaniji. L-awtoritajiet pubbliċi fil-livell tal-Istat Membru (eż. ministeri jew korpi regolatorji) huma responsabbli biex jiżguraw l-implimentazzjoni u l-monitoraġġ. Id-*data* għandha tkun aċċessibbli għall-pubbliku u għandha tippermetti apprendiment bejn il-pari. Il-Kummissjoni għandu jkollha funzjoni ta' sorveljanza u koordinazzjoni.

Raġuni/gustifikazzjoni

Huwa importanti għal finijiet ta' trasparenza li d-*data* tat-tikketti tkun disponibbli u aċċessibbli għal persuni li jixtiequ aktar informazzjoni milli tikketta biss.

Noti addizzjonali

RAKKOMANDAZZJONI 13

Legiżlazzjoni għall-UE kollha dwar il-qerda tal-prodotti tal-ikel mhux mibjughin - approċċ ta' apprendiment bejn il-pari madwar l-Istati Membri

Irid jiġi żgurat li l-prodotti tal-ikel jintużaw f'fażijiet differenti qabel ma jintremew. Il-prijorità hija li tiġi evitata l-ħela tal-ikel, iżda jekk mhux possibbli, japplika ċ-ċiklu li ġej: il-konsum mill-bniedem, il-konsum mill-annimali, bijofjuwil u kompostjar. L-Istati Membri huma responsabbli għall-fatt li l-infrastruttura meħtieġa tkun fis-seħħ biex tkun tista' tiġi implimentata. L-UE tistabbilixxi għan ġenerali biex titnaqqas il-ħela tal-ikel b'ċertu perċentwal. L-Istati Membri jistabbilixxu standards nazzjonali sabiex l-għan tal-UE jintlaħaq b'mod kollettiv. L-Istati Membri jistgħu jimplimentaw miżuri volontarji jew obligatorji biex il-kumpaniji jikkonformaw magħhom. It-tnaqqis jeħtieġ li jkun kwantifikabbli. Wara fażi pilota li tiffoka fuq is-supermarkets, u aġġustamenti bbażati fuq l-apprendiment bejn il-

pari, l-aħjar prattika għandha tkun linja gwida għall-Istati Membri kollha.

Raġuni/gustifikazzjoni

L-eżempju Franċiż ma jaħdimx, u għalhekk għandna bżonn soluzzjoni aħjar, pereżempju pjattaforma bħal fil-Finlandja, fejn il-kumpaniji jistgħu jtellgħu ikel li kieku jintrema. Jeħtieġ li tinżamm liġi ġenerali li tipprojbixxi l-ħela tal-ikel biex jitqiesu l-kulturi diverġenti tal-Istati Membri.

Noti addizzjonali

RAKKOMANDAZZJONI 14

It-trasparenza dwar il-ħela tal-ikel għall-vizibbiltà u l-azzjoni

Nirrakkomandaw li l-parteciċipanti kollha fil-katina tal-provvista tal-ikel, minbarra l-unitajiet domestiċi individwali, għandu jkollhom obbligu li jkejlu u jirrapportaw b'mod trasparenti dwar it-trattament tal-ħela tal-ikel u l-ġestjoni tagħha. Għandu jkun hemm ukoll aktar enfasi fuq il-ħtieġa għal għażliet ġodda għall-ġbir tad-*data* kif ukoll l-inkluzjoni tat-telf tal-ikel fis-settur agrikolu.

Barra minn hekk, għandhom isegwu inċentivi differenzjati għall-promozzjoni ta' ftehimiet volontarji biex jappoġġaw lill-istituzzjonijiet biex jaqdu rwol ta' pjunier. Barra minn hekk, il-miżuri korrettivi jikkontribwixxu għall-importanza, immirata lejn l-inkluzjoni tal-parteciċipanti kollha fil-katina tal-provvista tal-ikel (minbarra l-unitajiet domestiċi individwali).

L-UE għandha tagħmel evalwazzjoni tal-aħjar prattiki tal-Istati Membri differenti dwar l-istrutturi u l-inċentivi ta' rapportar eżistenti tagħhom kif ukoll miżuri korrettivi. Dan jgħin biex jiġi stabbilit qafas integrat ieħor għall-UE biex id-*data* ssir aktar komparabbli.

Raġuni/gustifikazzjoni

Nirrakkomandaw dan minhabba li s-sensibilizzazzjoni dwar il-ħela tal-ikel eżistenti hija l-bażi biex jiġu applikati aktar approċċi, bħal inċentivi, ftehimiet volontarji innovattivi, u mekkaniżmi korrettivi biex tiġi evitata l-ħela tal-ikel.

Noti addizzjonali

Bħala eżempju ta' inċentivi, tista' tintuża teknika ta' tikkettar madwar l-UE kollha biex tibbenefika minn strateġiji ta' kummerċjalizzazzjoni. Eżempju ieħor jista' jkun kumpens finanzjarju xieraq għat-tnaqqis tal-ħela tal-ikel.

RAKKOMANDEZZJONI 15

L-innovazzjoni fl-imballaġġ u l-użu tal-imballaġġ meta jkun meħtieġ

Nirrakkomandaw li jsir aktar investiment fir-riċerka xjentifika dwar modi sostenibbli innovattivi u alternattivi ta' imballaġġ. Dan jgħin biex jiżdied iż-żmien kemm idum iservi, jittejjeb id-daqs tal-pakkett biex titnaqqas il-ħela tal-ikel, u tiġi żgurata sikurezza tal-ikel aħjar għat-trasport tiegħu. L-UE għandha tappoġġa dan finanzjarjament u politikament permezz ta' programmi xierqa, bħall-finanzjament ta' negozji ġodda u forzi innovattivi iżgħar. Barra minn hekk, nirrakkomandaw li l-bejjieġha bl-immnut jiġu appoġġati biex ibiġħu l-ikel mingħajr imballaġġ, fejn ikun possibbli, mingħajr ma tiġi kompromessa s-sikurezza tal-ikel.

Raġuni/ġustifikazzjoni

Nirrakkomandaw dan minħabba li xorta waħda għadna nibbażaw ħafna fuq l-imballaġġ, b'mod partikolari fir-rigward tat-trasport u s-sikurezza tal-ikel. Għalhekk, nemmnu li l-appoġġ għall-innovazzjonijiet (riċerka/negozji ġodda) f'imballaġġ li ma jagħmilx ħsara lill-ambjent jista' jikkontribwixxi għal dan. Minn naħa waħda, l-aġġustament tad-daqsijiet tal-imballaġġ tal-ikel li jithassar inaqqas il-ħela tal-ikel, filwaqt li jittqies ir-riskju ta' żieda fl-iskart mill-imballaġġ (fejn ir-riċerka msemmija hawn fuq, għandu jkollha l-għan li tipprevjeni dan). Min-naħa l-oħra, għandhom jiġu offruti l-porzjonijiet individwali, fejn wieħed jista' jġib il-kontenitur tiegħu stess (ukoll biex titnaqqas il-ħela tal-ikel, kif ukoll biex jitnaqqas l-iskart ta' tipi oħrajn). Jekk niżviluppaw struttura ta' imballaġġ li ma jagħmilx ħsara lill-ambjent u l-infrastruttura tiegħu tiġi adattata, fl-aħħar mill-aħħar, tista' tinkiseb l-aċċettazzjoni tal-konsumatur.

Noti addizzjonali

BLOKKA TEMATIKA III - APPOĠĠ GHALL-BIDLA FL-IMĠIBA TAL-KONSUMATUR

RAKKOMANDEZZJONI 16

It-twessigh tad-definizzjoni ta' hela tal-ikel sabiex jiġi salvat ikel mhux maħsud

Nirrakkomandaw li l-ikel mhux maħsud għandu jiġi integrat fid-definizzjoni Ewropea tal-ħela tal-ikel. Ahna rridu wkoll li l-bdiewa jkollhom il-possibbiltà li jikkummerċjalizzaw prodotti li ma humiex perfetti iżda li għadhom tajbin għall-ikel. Sabiex jiġi evitat it-telf tal-ikel, il-bdiewa għandu jkollhom sinjali li jħabbru li l-ikel mhux maħsud jista' jinħasad minn unitajiet domestiċi privati u minn NGOs.

Din l-idea trid tiġi kkomunikata lil żewġ gruppi:

- liċ-ċittadini permezz tal-kampanja li hija żviluppata fir-rakkomandazzjoni 20
- lill-bdiewa permezz tal-ministeri tal-Istati Membri għall-agrikoltura. Dawn tal-aħħar għandhom jimplimentaw din ir-rakkomandazzjoni f'koordinazzjoni mal-muniċipalitajiet lokali u mal-unions tal-produtturi.

Raġuni/gustifikazzjoni

Nirrakkomandaw dan minħabba li ma huwiex raġonevoli li jintrema ikel li hu tajjeb biex jittiekel. Il-ħsad dirett jgħin biex jiġi rikonossut ix-xogħol li l-bdiewa jagħmlu u jiġi apprezzat l-ikel li jipproduċu.

Noti addizzjonali

Sfida hija li ma rridux nagħtu t-tort lill-bdiewa.

RAKKOMANDEZZJONI 17

L-inkoraġġiment tal-adulti biex l-azzjoni dwar il-ħela tal-ikel tingħata prijorità

Nirrakkomandaw li kull Stat Membru għandu jimplimenta programm għall-adulti biex joħloq sensibilizzazzjoni u għarfien dwar il-kost tal-ħela tal-ikel u l-benefiċċji tal-prevenzjoni tagħha fil-livell nazzjonali, reġjonali u lokali.

Dan għandu jkun ibbażat fuq l-aħjar *data* disponibbli (rakkomandazzjoni 5) biex tiġi enfasizzata l-urgenza tal-problema. Dan għandu jinkludi apps (rakkomandazzjoni 18), kampanji (rakkomandazzjoni 4 u 20), aktar edukazzjoni u taħriġ għal persuni li jaħdmu fl-industrija tal-ikel, programmi ta' taħriġ intern għall-professjonisti kif ukoll dokumentarji u programmi tat-televizjoni dwar is-sugġett. Xi possibbiltajiet jistgħu jkunu reklami qosra li juru l-benefiċċju tal-użu mill-ġdid tal-ikel, il-promozzjoni tal-Ħadd bħala l-jum tal-fdalijiet tal-ikel, u l-ħolqien ta' programmi ta' logħob b'kompetizzjonijiet tat-tisjir għall-adulti żgħażaġħ biex jiġu involuti x-xandara.

Huwa importanti li n-nies jiġu informati, permezz ta' messaġġi sempliċi jew nudges, dwar il-benefiċċji ekonomiċi u ambjentali tan-nuqqas ta' ħela tal-ikel.

Kontributor ewlieni għat-tixrid tal-informazzjoni jista' jkun il-media, speċjalment l-istazzjonijiet tar-radju u tat-televizjoni tas-servizz pubbliku, il-media stampata, il-media soċjali, l-istituzzjonijiet pubbliċi, il-mużewijiet, u bejjiegħa bl-imnut. L-istituzzjonijiet eżistenti tal-UE jistgħu jiżviluppaw riżorsi biex jappoġġaw lill-Istati Membri (pereżempju, id-Dar tal-Istorja Ewropea).

Raġuni/ġustifikazzjoni

Nirrakkomandaw dan minħabba li rakkomandazzjonijiet oħrajn jittrattaw l-edukazzjoni tat-tfal, iżda neħtieġu wkoll azzjonijiet li għandhom effett immedjat fuq terminu qasir fuq il-generazzjoni kurrenti li tixtri u ssajjar.

Noti addizzjonali

Benefiċċju huwa li nudges kontra l-ħela tal-ikel użati fis-supermarkets se jibbilanċjaw il-kummerċjalizzazzjoni li tipperswadi lin-nies jixtru wisq.

RAKKOMANDAZZJONI 18

Is-sensibilizzazzjoni dwar in-nutrizzjoni u l-ikel sostenibbli fl-iskejjel primarji u sekondarji

Nirrakkomandaw l-inklużjoni tas-suġġetti ta' ikel u nutrizzjoni sostenibbli fil-kurrikuli tal-iskejjel primarji u sekondarji, jew permezz tal-ħolqien ta' korsijiet indipendenti obligatorji godda, peress li diġà jeżistu f'xi pajjiżi, u/jew l-inklużjoni tagħhom f'suġġetti obligatorji eżistenti. Din ir-rakkomandazzjoni għandha l-għan li żżid is-sensibilizzazzjoni tal-istudenti dwar il-ħela tal-ikel permezz ta' diskussjonijiet dwar il-valuri soċjoekonomiċi, il-produzzjoni u l-konsum sostenibbli, l-imġiba tax-xiri, l-ekonomija tal-unitajiet domestiċi, u esperjenzi prattiċi li jqarrbu l-iskejjel u l-farms. Biex din ir-rakkomandazzjoni ssir realtà, hemm żewġ prekondizzjonijiet li nistennew li l-UE tadotta. L-ewwel nett, neħtieġu kampanja ta' sensibilizzazzjoni bejn diversi partijiet ikkonċernati biex jinholoq u jiżdied ir-ritmu fir-rigward tas-suġġett (rakkomandazzjoni 20). It-tieni, jeħtieġ li nappoġġaw lill-għalliema permezz ta' taħriġ, u skambji u materjali pedagoġiċi, filwaqt li nikkapitalizzaw fuq in-networks eżistenti u l-aħjar Prattiki ppruvati. Filwaqt li nirrikonoxxu li dawn il-bidliet jistgħu jiehdu ż-żmien biex jiġu implimentati, huwa importanti li diġà jiġu organizzati jiem jew ġimgħat ta' azzjoni dwar is-suġġett tal-ħela tal-ikel fl-iskejjel, bil-mobilizzazzjoni ta' atturi differenti tas-soċjetà (rakkomandazzjoni 21).

Raġuni/ġustifikazzjoni

Il-ħela tal-ikel hija s-sintomu ta' kwistjonijiet sistemiċi usa' li huma relatati ma' kif niproduċu, nixtru u nikkunsmaw l-ikel illum fl-Ewropa, u għalhekk, kwalunkwe azzjoni pedagoġika jeħtieġ li tmur lil hinn mill-ħela tal-ikel, iżda tqis il-valuri u l-futuri mixtieqa għall-produzzjoni u l-konsum fl-Ewropa. L-edukazzjoni tibqa' kompetenza nazzjonali u kull Stat Membru għandu kurrikuli differenti. Aħna nirrikonoxxu dawn id-differenzi, filwaqt li nhegġu lill-UE tippromwovi azzjonijiet ambizzjużi, b'suġġetti tal-iskejjel godda u/jew eżistenti bħall-ġeografija jew l-ekonomija.

Noti addizzjonali

RAKKOMANDEZZJONI 19

Il-promozzjoni u l-appoġġ ta' applikazzjonijiet u pjattaformi għall-kondiviżjoni tal-ikel li jlaqqgħu lill-konsumaturi ma' xulxin

Nirrakkomandaw li l-UE tippromwovi u tappoġġa applikazzjonijiet u pjattaformi eżistenti, bħal Olio jew FoodSharing.de. L-għodod li għandhom jiġu promossi jridu jissodisfaw xi kriterji bażiċi u jiġu vvalutati kif xieraq: il-faċilità tal-użu, ir-rikkezza tal-bażi tad-*data*, l-indipendenza, l-adattabilità għall-kuntesti lokali, u l-impatt reali fuq it-trażżin tal-ħela tal-ikel. L-awtoritajiet tal-UE, daww nazzjonali u reġjonali jeħtieġ li jkunu proattivi fil-promozzjoni tagħhom tal-għodod u l-appoġġ eżistenti l-aktar promettenti, b'mod partikolari, iżda mhux biss finanzjarjament, l-iżvilupp u ż-żamma tagħhom permezz tal-programmi differenti tagħhom ta' riċerka, ta' azzjoni u ta' finanzjament. Il-finanzjament pubbliku għandu jinkoraġġixxi informazzjoni kwalitattiva u newtrali, mingħajr reklamar.

Raġuni/gustifikazzjoni

Hemm hafna applikazzjonijiet li jlaqqgħu atturi differenti, minn negozji għal konsumaturi, jew konsumaturi ma' konsumaturi. Xi wħud minn dawn l-għodod setgħu kienu ta' suċċess biex ilaqqgħu lill-konsumaturi ma' xulxin, u b'hekk jgħinuhom jiffrankaw l-ikel. Madankollu, jidher li għandhom kopertura ġeografika limitata jew ma humiex magħrufa biżżejjed mill-Ewropej. Nemmu li huwa importanti li l-UE u l-Istati Membri jappoġġaw b'mod attiv l-innovazzjonijiet teknoloġiċi b'impatt għoli, u jhallu l-bieb miftuħ għal ideat u innovazzjonijiet ġodda biex joħroġu u jsiru sostenibbli fit-tul.

Noti addizzjonali

RAKKOMANDEZZJONI 20

Tahlis l-ikel, iffranka l-flus: Kampanja Ewropea kontra l-hela tal-ikel f'kooperazzjoni mal-bejjiegha tal-ikel bl-imnut imqassma fuq 4 tmiem-il ġimgħa fis-sena

Nirrakkomandaw li l-UE tikkoordina kampanja li tiffoka fuq il-ħwienet li jbigħu l-ikel (bejjiegha tal-ikel bl-imnut, supermarkets, hypermarkets, ħwienet iżgħar) li għandha tintuża fl-Istati Membri. Din il-kampanja ssir fuq 4 tmiem-il ġimgħa kull sena, u tiffoka fuq is-suġġett "tahlis l-ikel, iffranka l-flus". Ikun f'idejn l-Istati Membri differenti li jiddeċiedu liema tmiem-il ġimgħa għandhom jintgħażlu. L-għażla tad-data għandha tkun ibbażata fuq l-oġettiv li tinħoloq sensibilizzazzjoni dwar id-drawwiet tax-xiri tal-ikel (pereżempju madwar ċelebrazzjonijiet nazzjonali jew kulturali) u l-istaġunalità (pereżempju madwar iż-żmien tal-ħsad). Il-kampanja tkun inizzjattiva mill-Unjoni Ewropea, li tiżviluppa disinn viżwali uniformi (l-istess logo, kodiċi tal-kulur, eċċ.) għall-Istati Membri kollha. Imbagħad, il-kampanja tiġi implimentata fil-livell nazzjonali u tiġi adattata abbażi tal-ispeċifikitajiet ta' kull pajjiż, il-kalendarju annwali tagħhom, id-drawwiet tal-ikel, eċċ.

Raġuni/gustifikazzjoni

Nirrakkomandaw dan minħabba li huwa importanti li tinħoloq sensibilizzazzjoni fost iċ-ċittadini dwar il-hela tal-ikel. Hemm biss il-Jum Internazzjonali ta' Sensibilizzazzjoni dwar it-Telf tal-Ikel u t-Tnaqqis tal-Hela, li ma huwiex magħruf fost iċ-ċittadini u jintilef fost l-ammont kbir ta' jiem internazzjonali oħrajn. L-avveniment il-ġdid jiġi estiż għal 4 tmiem-il ġimgħa fis-sena. Dan jiżviluppa l-viżibbiltà tal-kwistjoni fost iċ-ċittadini Ewropej, u l-forma ta' tmiem-il ġimgħa ripetuti matul is-sena tkun aktar utli minn jum wieħed. Dan ikun ukoll mod kif l-avveniment Ewropew jiġi ddifferenzjat minn jiem internazzjonali standard.

Noti addizzjonali

- Benefiċċju wieħed tar-rakkomandazzjoni tagħna huwa li din tqajjem sensibilizzazzjoni fost iċ-ċittadini Ewropej dwar ix-xiri, il-konsum u l-istaġunalità tal-ikel bħala modi biex tiġi evitata l-hela tal-ikel. Kampanja organizzata madwar erba' tmiem-il ġimgħa fis-sena ġġib magħha r-regolarità fil-messaġġi mgħoddija liċ-ċittadini. Benefiċċju ieħor ikun l-inkoraġġiment tal-kooperazzjoni mal-bejjiegha tal-ikel bl-imnut bħala parti minn din il-kampanja u l-inkluzjoni tal-bejjiegha tal-ikel bl-imnut fil-ġlieda kontra l-hela tal-ikel.
- Fost l-isfidi, hemm il-kwistjoni ta' kif għandhom jiġu involuti l-bejjiegha bl-imnut/ħwienet tal-ikel fl-avveniment. Minħabba li l-oġettivi tal-bejjiegha tal-ikel bl-

imnut huma li jbigħu kemm jista' jkun, xi wħud jistgħu ma jkunux lesti li jħegħgu lin-nies jikkonsmaw inqas ikel jew jadottaw drawwiet differenti ta' konsum. Min-naħa l-oħra, l-oġettiv ta' kwalunkwe ħanut, inklużi dawk li jbigħu l-ikel, huwa li jiġġenera profitti, għalhekk jistgħu jikkunsidraw l-avveniment bħala strateġija biex tiġi żviluppata immaġni tajba bħala atturi fil-għieda kontra l-ħela tal-ikel. Sfida oħra tikkonċerna l-karatteristiċi speċifiċi u l-kalendarju annwali fl-Istati Membri nazżjonali fl-UE: xi pajjiżi ma jiċċelebrawx il-Milied, jew jiċċelebrawh f'dati differenti, u l-vaganzi jistgħu jkunu differenti minn pajjiż għall-ieħor.

- Dettalji oħrajn dwar kif tiġi implimentata r-rakkomandazzjoni:

- * L-użu ta' sorsi diversifikati għall-kampanja kontra l-ħela tal-ikel f'kooperazzjoni mal-bejjiegħa tal-ikel bl-imnut: media tradizzjonali (televiżjoni, gazzetti), media soċjali, użu ta' influwenzaturi lokali, reklamar. Hu l-opportunità tal-4 tmiem-il ġimgħa biex ixxerred kampanja qawwija ta' Hela tal-Ikel Zero.

- * F'dawn it-tmiem-il ġimgħa, l-UE għandha tikkomunika dwar il-bejjiegħa tal-ikel bl-imnut li diġà organizzaw u żviluppaw inizjattivi kontra l-ħela tal-ikel. L-UE għandha tappoġġa dawn l-inizjattivi diġà eżistenti u għandha tikkomunika dwar prattiki tajbin, filwaqt li tikkondividi narrattiva pożittiva. Ma għandniex nenfasizzaw messagġi xokkanti u niffokaw fuq esperjenzi pożittivi.

- * Organizza attività ta' segwitu u evalwazzjoni tal-4 tmiem-il ġimgħa biex jittejbu u jilħqu aktar u aktar nies kull sena.

RAKKOMANDAZZJONI 21

“Inwaqqfu l-ħela tal-ikel”: Ġimgħa ta' sensibilizzazzjoni dwar il-ħela tal-ikel fl-iskejjel

Nirakkomandaw l-organizzazzjoni ta' ġimgħa tematika fl-iskejjel dwar il-ħela tal-ikel biex tinholoq sensibilizzazzjoni dwar is-suġġett fost it-tfal iżgħar u l-adolexxenti. Il-ġimgħa tadotta forma u kontenut skont l-età tal-istudenti. Fl-iskejjel primarji u għat-tfal iżgħar, il-ġimgħa għandha tiffoka fuq is-sensibilizzazzjoni permezz tal-logħob. Il-Kummissjoni Ewropea toħloq u tqassam sett ta' għodod għall-iskejjel u għall-għalliema fil-lingwi kollha tal-UE dwar kif tinholoq sensibilizzazzjoni dwar il-ħela tal-ikel fl-iskejjel u kif jiġu diskussi u organizzati attivitajiet dwar dan is-suġġett fir-rigward tas-suġġetti tat-tagħlim tagħhom stess. Is-sett ta' għodod ikun jinkludi linji gwida b'attivitajiet proposti biex l-għalliema ma jitgħabbewx iżżejjed u għandhom ikunu faċilment aċċessibbli online. Studenti iżgħar jiġu ppremjati billi jirċievu ċertifikat (bil-logo tal-UE). L-Istati nazzjonali jimplimentaw il-ġimgħa skont il-funzjonament tas-sistemi edukattivi rispettivi tagħhom u tal-kalendarji akkademici tagħhom. L-iskejjel ikunu liberi li jiddeciedu dwar liema attivitajiet iridu jorganizzaw matul il-ġimgħa, bl-għajnuna tas-sett ta' għodod magħmul disponibbli għall-għalliema.

Raġuni/ġustifikazzjoni

It-tfal għandhom jitgħallmu kif għandu jiġi vvalutat l-ikel, kif jiġi prodott l-ikel, u kemm jieħu żmien biex jiġi prodott l-ikel. Huwa importanti li tinkiseb din is-sensibilizzazzjoni kmieni. Dan it-tip ta' avveniment jista' jilħaq ukoll lill-ġenituri permezz tat-tfal u tal-adolexxenti, minhabba li l-istudenti jgħidu lill-ġenituri tagħhom dwar l-esperjenzi tagħhom fl-iskola meta jaslu d-dar.

Noti addizzjonali

- Benefiċċju huwa li t-tfal għandhom jitgħallmu kif għandhom jivvalutaw l-ikel, kif jiġi prodott l-ikel, u kemm jieħu żmien biex jiġi prodott l-ikel. Huwa importanti li tibda minn kmieni bis-sensibilizzazzjoni. Benefiċċju ieħor huwa li dan it-tip ta' avveniment jippermetti li jintlaħqu l-ġenituri permezz tat-tfal u tal-adolexxenti, minhabba li l-istudenti jgħidu lill-ġenituri tagħhom dwar l-esperjenzi tagħhom fl-iskola meta jaslu d-dar.
- Waħda mill-isfidi hija li l-għalliema ma jitgħabbewx iżżejjed biex joħroġu bl-attivitajiet u bl-ideat kollha waħedhom. Għal din ir-raġuni, qafas jew linji gwida b'attivitajiet proposti huma importanti ħafna biex ikun possibbli għall-istudenti kollha fl-iskejjel kollha jibbenefikaw minn din l-inizjattiva.

RAKKOMANDAZZJONI 22

Li l-konsumaturi jinghataw l-ghodod biex ikunu konxji u indipendenti mill-impatt tagħhom fuq il-hela tal-ikel u biex jifhmu kif jipproċessaw, jippreservaw u jużaw mill-ġdid prodott qabel u wara l-iskadenza.

(id-data “uża sa” hija data ta’ sikurezza li warajha prodott ma għandux jiġi kkunsmat; “l-aħjar qabel” tindika d-data sa meta prodott iżomm il-kwalità ottimali tiegħu)

Nirrakkomandaw l-użu ta’ għodod ta’ informazzjoni biex il-konsumaturi jiġu mgħarrfa u mgħammra (mill-ġdid) fil-kapaċità tagħhom li jiġġudikaw jekk prodott huwiex verament skadut. Biex il-konsumaturi jsiru konxji mill-użu tal-prodotti tal-ikel tagħhom, aħna favur identifikazzjoni aħjar tat-tikkettar tad-data tal-aħjar qabel: l-istess post għal kull prodott u daqs akbar tat-tipa. Barra minn hekk, irridu nwaħħlu kodiċi QR direttament fuq it-tikketta tal-prodott (il-possibbiltà li jintuża wkoll il-barcode). X’inhu l-iskop ta’ dan? It-trażmissjoni ta’ informazzjoni dwar l-aħjar modi biex jiġi ppreservat, biex wiehed jinduna (mit-togħma u mir-riħa) jekk dan ikunx għadu tajjeb għall-ikel, u t-trażmissjoni ta’ pariri dwar it-tisjir biex il-prodott jiġi ttrasformat (eżempji ta’ riċetti adattati). Il-produtturi, għalina, jinsabu fl-aħjar pożizzjoni biex jifformalizzaw l-informazzjoni disponibbli permezz tal-kodiċi QR. Fir-rigward ta’ prodotti mhux tikkettati bħall-frott u l-ħxejjex, il-kodiċi QR għandu jitqiegħed fejn jinbiegħu l-prodotti biex jiġi evitat imballaġġ mhux meħtieġ. Biex dan is-sors ta’ informazzjoni jkun aċċessibbli għal kulhadd, aħna mhux qed niddependu essenzjalment fuq it-teknoloġija diġitali. Nixtiequ wkoll li l-ghodod ta’ komunikazzjoni stampati (gwidi fis-supermarkets, pereżempju) jkunu disponibbli.

Raġuni/ġustifikazzjoni

Nirrakkomandaw dan għaliex, għalina, hija sfida biex nagħmlu lill-konsumaturi responsabbli fil-ġestjoni tal-ikel tagħhom. It-tlestija tal-informazzjoni disponibbli dwar prodott hija mod kif il-konsumaturi jifhmu l-kwistjonijiet dwar id-data ta’ skadenza. Din hija wkoll opportunità biex jingħelbu l-“kunċetti żbaljati” jew il-“biża’ li wiehed jimrad” wara d-data ta’ skadenza. Tabilhaqq, nafu li l-produtturi huma kawti bid-data tal-aħjar li jintuża qabel biex jipproteġu lilhom infushom. Fir-realtà, il-prodott jista’ jiġi kkunsmat wara. Ma għandniex dubju dwar l-importanza li tiġi indikata data sa meta għandu jintuża. Tabilhaqq, jibqa’ indikatur ewlieni tal-freskezza.

Noti addizzjonali

Benefiċċju huwa li niffokaw fuq it-tikkettar biex ninfurmaw lill-konsumaturi bl-aħjar mod possibbli dwar il-vantaġġi għal buthom kif ukoll għall-ambjent. Il-frazi tagħna tiġbor fil-qosor l-idea tagħna perfettament: “ixtri b’mod raġonevoli u kul bi prezz irħas”. Biex noħolqu sensibilizzazzjoni u nipromwovu dan is-sors ġdid ta’ informazzjoni lill-konsumaturi, qed nipproponu li nużaw kampanja kbira ta’ komunikazzjoni biex nispegaw l-oġettiv ta’ din l-ghodda ġdida.

RAKKOMANDEZZJONI 23

L-implimentazzjoni ta' prattiki standardizzati fil-livell tal-bejgh bl-imnut meta jiġu promossi lill-konsumaturi prodotti qrib id-data ta' skadenza.

Nirrakkomandaw li x-xiri ta' prodotti qrib id-data ta' skadenza tagħhom jiġi vvalutat mill-ġdid billi n-negozji jintalbu jadottaw strategija għall-ġestjoni u l-valutazzjoni ta' dawn il-prodotti għall-konsumaturi. Fil-fatt, hija kwistjoni li tittejjeb il-perċezzjoni mill-unitajiet domestiċi ta' dawn il-prodotti sabiex dawn ma jkunux maħsuba biss għal parti waħda mill-popolazzjoni. Din l-istrategija hija maqsuma f'diversi partijiet:

- parti mill-implimentazzjoni regolatorja fil-livell Ewropew billi tinħoloq taqsima ddedikata għal dawn il-prodotti li tagħmilhom faċilment aċċessibbli u identifikabbli mad-dhul fil-ħanut biex jiġu promossi prattiki ta' konsum aħjar mill-utenti kollha, irrispettivament mid-dhul
- l-iżvilupp ta' politika ta' komunikazzjoni li tenfasizza "sens komuni" u l-attrazzjoni tal-prodotti kif ukoll l-approċċ ta' xiri responsabbli (l-aspetti promozzjonali ta' konsum eċċessiv ma għandhomx ikunu fuq il-linja ta' komunikazzjoni ta' quddiem)
- l-inkoraġġiment lill-bejjiegħa bl-imnut biex jadattaw il-politika tagħhom li jqiegħdu prodotti godda qrib id-data ta' skadenza tagħhom fuq l-ixkafef fil-ħinijiet l-aktar intensivi (adattata għall-prattiki tal-konsumaturi f'pajjiżi Ewropej differenti).

Raġuni/gustifikazzjoni

Nirrakkomandaw dan minħabba li jsaħħaħ politika eżistenti f'ħafna ħwienet u jistandardizza "prattiki tajbin" fuq skala Ewropea. Il-grupp qed jagħti attenzjoni partikolari lill-effett ta' benefiċċju tal-ġeneralizzazzjoni ta' dawn il-miżuri, li jbidel l-immagni tal-prodotti bi prezz baxx (mhux disponibbli biss għall-unitajiet domestiċi iżda għall-popolazzjoni kollha).

Noti addizzjonali

Din ir-rakkomandazzjoni hija mod kif jiġi promoss l-involviment tal-kumpaniji fi prattiki sostenibbli. Tabilhaqq, tista' tibni l-lealtà tal-konsumaturi. Madankollu, hemm xi sfidi biex din ir-rakkomandazzjoni titqiegħed fil-prattika:

- Fuq in-naħa tal-unità domestika: li persuna tkun aktar flessibbli u tadatta l-menù ta' kull ġimgħa bil-prodotti disponibbli
- Min-naħa tal-professjonisti: li l-persunal jitharreg u tiġi introdotta din il-politika ġdida fil-prattika
- Min-naħa tal-popolazzjoni ġenerali: li jingħelbu l-kunċetti żbaljati u li jinbidlu l-perċezzjonijiet tar-riċevituri ta' dawn il-prodotti, ċertament bi prezz baxx, iżda li l-ewwel tiġi indirizzata l-merkanzija mhux mibjugħa.